

Kampen mot korrupktion

En studie av svensk mutlagstiftning

Peter Guntram
Carl Håkansson

Abstract

Korruption är ett fenomen som har stora samhällsskadliga effekter. Att bekämpa korruption är därför av yttersta vikt. En stark och tydlig lagstiftning kan anses vara en betydande faktor i detta arbete. Vi har med denna uppsats undersökt brister i mutlagstiftningen och om dessa brister kan orsaka korrupt beteende. Utifrån en jämförande studie av Sverige, Danmark och Norge har vi identifierat brister i den svenska mutlagstiftningen gentemot de danska och norska motsvarigheterna. Även en argumentationsanalys utifrån en pro et contra-modell har genomförts av debatten kring problematiken med svensk mutlagstiftning, detta för att se vilka brister som där lyfts fram. Här har vi även applicerat våra teoretiska utgångspunkter för att besvara frågan om brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende. Vårt resultat visar att de brister som finns i nuvarande mutlagstiftningen skulle kunna öka korrupt beteende, men att en reviderad mutlagstiftning inte ensamt kan bekämpa korruptionsproblem.

Nyckelord: Sverige, korruption, mutlagstiftning, brister

Antal ord: 9244

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Avgränsning	2
1.3	Teoretisk ansats	2
1.4	Operationaliseringar	3
1.4.1	Korruption	3
1.4.2	Att mäta korruption	3
1.4.3	Brister	4
1.5	Disposition	4
2	Metod	6
2.1	Jämförande fallstudie	6
2.2	Argumentationsanalys	7
2.2.1	Pro et contra	7
2.3	Material	9
2.3.1	Lagstiftning	9
2.3.2	Rapporter	10
2.3.3	Validitet och Reliabilitet	10
3	Teori	11
3.1	Andersson och Erlingsson.....	11
3.2	Andreas Bergh.....	12
4	Jämförelse av lagtexter	14
4.1	Svensk lagstiftning	14
4.2	Dansk lagstiftning	15
4.3	Norsk lagstiftning.....	16
4.4	Skillnader och likheter	16
4.4.1	Sverige och Danmark	16
4.4.2	Sverige och Norge	17
4.5	Brister i svensk mutlagstiftning gentemot Danmark och Norge	17
5	Argumentationsanalys av debatten	19
5.1	Brister i svensk mutlagstiftning utifrån debatten	19
5.2	Applicering.....	22
5.2.1	Teoriapplicering på argumenten.....	23

5.3	Slutsatser	25
6	Avslutande diskussion	27
7	Referenser	28
7.1	Primärmaterial	28
7.2	Sekundärmaterial	28
8	Bilagor	30
8.1	Bilaga 1 – Svensk lagstiftning	30
8.2	Bilaga 2 – Dansk lagstiftning	31
8.3	Bilaga 3 – Norsk lagstiftning	32

1 Inledning

Det är emellertid lagstiftarens skyldighet att se till att de som har att följa lagen har en rimlig möjlighet att ur lagtexten utröna om ett visst handlande är brottsligt eller inte

(Institutet Mot Mutor 2006, s. 3)

Korruption är ett fenomen som alltid varit närvarande i samhället. En utbredd korruption beskylls ofta för att vara förgörande för samhällsekonomin och försvagar rättstatens legitimitet samt förtroendet till samhällsinstitutioner. Korruption skadar därmed såväl den ekonomiska utvecklingen som det demokratiska samhället (Andersson m.fl. 2007, s. 19) Under lång tid var dock korruption en förbisedd problematik som inte rönt stor uppmärksamhet hos vare sig forskare eller beslutsfattare.

I början på 1990-talet – i samband med kalla krigets slut, korrupta regimers fall, en ökande global konkurrens och vilja hos länder att investera – kom dock frågan om korruption att få ökat utrymme på den politiska dagordningen. Korruption började nu ses som ett alltför kostsamt problem att förbise, såväl sett till ekonomiska värden som till demokratiska (Johnston 2005, s. 5). Bekämpningen av korruption är komplex eftersom det krävs insatser på väldigt många områden. Dels spelar människans rationella egenskaper in såsom girighet och stundens infall, dels institutioners utformning och legitimitet. En faktor som därmed spelar in är att samhället upprätthåller ett väl fungerande rättsväsende, där mutlagstiftning får ses som en bidragande faktor för att bekämpa korruption.

Sveriges nuvarande mutlagstiftning är från 1970-talet och anses ofta föråldrad och vara dåligt anpassad till nutida förhållanden. Lagen har bland annat kritiserats för att göra det svårt att uttolka vad som egentligen utgör ett mut- eller bestickningsbrott och för att vara allmänt otydlig (Stockholms Handelskammare 2011). Det är inte ovanligt att personer misstänkta för korruptionsbrott påstår att de inte förstått att deras handlingar varit felaktiga, en problematik som delvis kan anknytas till lagstiftningens utformning (BRÅ, 2007, s. 39).

Mutlagstiftningen är inte den enda faktorn – kanske inte ens den viktigaste – i arbetet med att bekämpa korruption. Vi anser dock att en tydlig och välformulerad lagstiftning måste ses som ett krav i arbetet för att motverka korruption. En effektiv lagstiftning kan anses bidra till att skapa en allmän legitimitet för konsensus att korruption inte ska råda i samhället. Även om Sverige är ett land med generellt välutvecklade lagar och förordningar är det av fortsatt värde att granska existerande lagtexter. Detta för att uppmärksamma eventuella brister vilket kan främja framtida åtgärdsarbeten.

1.1 Syfte och frågeställning

Vårt syfte är att undersöka den svenska mutlagstiftningen och dess inverkan på korrupt beteende. Vi ämnar granska brister i denna eftersom vi tänker oss att bristande mutlagstiftning kan orsaka missförstånd och feltolkningar vilket gör att vad som är korrupt beteende blir oklart. Vi kommer att undersöka debatten kring dagens mutlagstiftning och vilka brister som framförs i denna. På så sätt vill vi se om lagen är ineffektiv och om det kan finnas samband mellan brister i mutlagstiftningen och korrupt beteende. Vi kommer även att göra en jämförelse av svensk lagstiftning jämte dansk och norsk för att observera eventuella skillnader och därmed få ökad förståelse för problematiken. Utifrån detta formulerar vi vår frågeställning som följande:

- Vilka eventuella brister kan identifieras i Sveriges mutlagstiftning?
- Kan brister i mutlagstiftningen orsaka korrupt beteende?

1.2 Avgränsning

Eftersom korruption är ett omfattande forskningsområde väljer vi att begränsa oss till att analysera mutlagstiftning. I undersökningen av lagstiftningen blir vår avgränsning att fokusera på brister i denna. För vår jämförande studie av skillnader och likheter kommer vi som ovannämnt avgränsa oss till Danmark och Norge. Vi kommer inte att undersöka hur dessa brister bör åtgärdas eftersom det skulle leda till en normativ analys vilket vi med detta arbete inte ämnar göra. Fokus ligger på att identifiera bristerna.

1.3 Teoretisk ansats

Vår undersökning är teorikonsumerande med beskrivande och förklarande ambitioner. Tanken bakom teorikonsumerande studier är att med hjälp av existerande teorier och förklaringsfaktorer försöka förklara ett enskilt fall vilket står i centrum för studien; i detta fall om brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende. Teorikonsumerande studier innebär alltså att fokus primärt ligger på det föremål som studeras och sekundärt på valet av förklaringsfaktorer. Flertalet teorier och förklaringsfaktorer kan användas för att ge en tillfredställande förklaring till det fenomen som undersöks (Esaiasson m.fl. 2007, s. 42-43). Huruvida resultatet är applicerbart i andra fall är inte relevant för den teorikonsumerande studien som eftersöker ”en tillfredställande förklaring [...] i just det undersökta fallet” (Esaiasson m. fl. 2007, s. 100).

1.4 Operationaliseringar

1.4.1 Korruption

Hur korruption ska definieras är inte självklart. Synen på korruption skiljer sig beroende på vilket land och kulturellt sammanhang man utgår ifrån. En tydlig definition är viktigt på grund av dess praktiska betydelse. Om vi inte kan fastställa vad som är korruption blir det också omöjligt att bekämpa den. Även för korruptionsforskningen är det beklagligt att en allmän definition inte finns; det blir svårt att studera olika typer av korruption, resultat blir omtvistade och utvecklandet av teorier försvåras avsevärt (Andersson m.fl. 2010, s. 31-32). Vad de flesta definitioner har gemensamt i praktiken är ett legalistiskt perspektiv vilket innebär att korruption avser handlingar som direkt förbjuds enligt lag. Man utgår ifrån att lagstiftningen är ett pålitligt uttryck för vad företrädare för såväl det offentliga som det privata inte får ägna sig åt. Detta synsätt har fått kritik eftersom ett flertal länder, däribland Sverige, inte har någon uttalad lag för att motverka korruption utan istället straffbelägger handlingar som kan ses som uttryckssätt för korruption (Andersson m.fl. 2010, s. 33, 35).

I denna uppsats har vi valt att utgå ifrån definitionen att korruption är ”att utnyttja sin ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egens eller annans vinning” (Transparency International 1). Detta är en definition vi har hämtat ifrån Transparency International vilket är en organisation som verkar på ett globalt plan med syftet att motverka korruption. Organisationen grundades 1993 och har sedan dess blivit en ledande drivkraft inom anti-korruptionsrörelsen (Transparency International 2). Vi är medvetna om att denna definition inte är allmängiltig och därmed kan skapa vissa problem, vi menar dock att en definition krävs för att skapa tydlighet och öka förståelsen för vad som menas med korruption.

1.4.2 Att mäta korruption

Hur graden av korruption i ett land mäts anser vi vara viktigt att definiera för fortskridandet av vår uppsats. Även här tar vi hjälp av Transparency International, framförallt genom deras Corruption Perception Index (CPI), ett verktyg som mäter uppfattningen av korruption i ett land, ett så kallat perceptionsmått. Länder på indexet rangordnas efter uppfattningen av korrupt beteende inom den offentliga sektorn. Denna information baseras främst på opinionsundersökningar vilka exempelvis ställer frågor angående graden av mutor till tjänstemän, mutor vid offentliga handlingar och förskingring av offentliga medel. För att ett land ska tas upp på listan krävs att tillräckligt med information finns att tillhanda för att göra en värdering (Transparency International 3).

Att mäta uppfattningen av korruption har visat sig vara ett lämpligt mått för att förstå graden av reell korruption i olika länder. Detta eftersom korruption är en dold aktivitet som är svår att mäta statistiskt. Antalet korruptionsskandaler som

avslöjas i ett land behöver därmed inte säga något om den reella graden av korrupt beteende (Transparency International 3).

Det finns även andra perceptionsmått utöver CPI, där de två främsta är World Bank Institutes mått Control of Corruption Indicator (CCI) och Political Risk Services mått International Credit Risk Guide (ICGR) (Andersson m.fl. 2010, s. 62). Betydande skillnader är att CCI baserar sina mått på undersökningar gjorda med vanliga medborgare medan CPI utgår från expertbedömningar. Undersökningar likt CCI:s anses dock kunna inneha systematiska felkällor angående korruptionens utbredning eftersom svaren i större grad baseras på individuella upplevelser, en korrelation som inte kunnat påvisas i samma grad med expertbedömningar.

Det tredje måttet ICRG använder, likt CPI, expertbedömningar men organisationen bakom måttet är ett privat företag med syfte att sälja riskbedömningar till företag och investerare. Måttet är alltså mer inriktat på vilken effekt korruption kan få för investeringar, det är inte heller tillgängligt för allmänheten utan kostar pengar (Andersson m.fl. 2010, s. 64-67). Att använda oss av CPI anser vi därför vara en bra utgångspunkt för att få en uppfattning om korrupt beteendes förekomst. CPI är även det mått vi generellt stöter på i våra eftersökningar och vår materialinsamling.¹ När vi diskuterar den uppmätta graden av korruption inom ett land kommer det därför att vara CPI vi utgår ifrån.

1.4.3 Brister

Vad som menas med brister i mutlagstiftningen behöver inte vara givet. För tydlighetens skull presenteras här en redogörelse för vad vi avser när vi diskuterar eventuella brister i mutlagstiftningen. Eftersom det inte finns någon allmän akademisk definition för vad som utgör en brist väljer vi att själva operationalisera detta begrepp.

Vad som kan definieras som en brist är i huvudsak otydlighet. Ett svårtolkat språk, oklara straffgrader och avsaknaden av definitioner är alla exempel på otydligheter vilka vi karaktäriserar som brister. Oklarheter kring vem som omfattas av lagen får också anses vara en brist. Med en brist menar vi således faktorer som försvagar förmågan att förstå lagen.

1.5 Disposition

I kapitel 1 har vi redogjort för vår uppsats syfte, frågeställning, avgränsningar och operationaliseringar. I kapitel 2 redogör vi för vårt val av metod där vi beskriver vilken typ av studie och analysmodell vi väljer att utföra. Vidare följer en

---

¹ Se exempelvis Andersson m.fl. 2007.

genomgång av vårt material och motiverar varför detta material är relevant för vår studie. Vi genomför också en diskussion gällande betydelsen av validitet och reliabilitet. I kapitel 3 presenterar vi våra teoretiska utgångspunkter, dessa kommer senare appliceras till vårt femte kapitel. Kapitel 4 inleds med en genomgång av de svenska, danska och norska mutlagstiftningarna. Vi redogör för vilka skillnader och likheter vi har kunnat identifiera i Danmark och Norge gentemot Sverige. Därefter uttolkar vi brister i den svenska lagstiftningen gentemot den danska och norska. Kapitel 5 innehåller en argumentationsanalys kring debatten om den svenska mutlagstiftningsproblematiken som grundas på SOU 2010:38 och en rapport från Institutet Mot Mutor. Här kommer vi även applicera valda teorier och göra ett antal slutsatser i ett försök att besvara vår frågeställning samt förklara vårt fall. I kapitel 6 följer en avslutande diskussion om uppsatsens resultat.

2 Metod

2.1 Jämförande fallstudie

I vår uppsats genomför vi en jämförande fallstudie-design där vi ämnar fördjupa oss inom den svenska mutlagstiftningen och jämföra denna med dansk och norsk lagstiftning. Detta som ett led på vägen för att kunna besvara vår frågeställning angående vilka brister som går att identifiera i svensk mutlagstiftning.

Denna del av vår uppsats kan liknas med vad *Metodpraktikan* beskriver som en exakt lägesbeskrivning, en analys av nuvarande tillstånd. Det finns inom samhällsvetenskapen en tveksam inställning till beskrivande studier eftersom beskrivningar ofta ses som delmål vilket i slutändan ska resultera i en förklaringsanalys. Även beskrivande analyser kräver en väl genomtänkt design för att vara givande och behöver inte nödvändigtvis betraktas som ett försteg till en förklaringsanalys. För att besvara de frågor som en lägesbeskrivning ställer krävs någon typ av jämförelsepunkter. Vilka jämförelsepunkter som väljs får konsekvenser för vad resultaten blir (Esaïasson m.fl. 2007, s. 153-154, 172-173).

Vi har valt att utgå från en mest lika-design för att försöka se vilka skillnader och likheter som finns länderna emellan och för att skapa förståelse för problematiken i Sverige. Vi anser detta vara lämpligt för att problematiken ska belysas på bästa sätt. En mest olika-design anser vi hade skapat större bekymmer; att jämföra den svenska mutlagstiftningen med länder som har stora korruptionssvårigheter gör det komplicerat att skapa relevanta referenspunkter för att förstå omfattningen av bristerna som finns i Sverige. Om det råder stora skillnader i utvecklingsnivå och kulturella aspekter kan rättväsendet och därmed lagstiftningen vara så pass annorlunda att en jämförelse inte blir användbar. Att istället jämföra med länder som framgångsrikt lyckats bekämpa korruption och liknar Sverige i många avseenden anser vi skapa en möjlighet att se vilka styrkor dessa länders lagstiftning har och därmed kunna se vilka svagheter som kan uppmärksammas i den svenska.

Utifrån ett antal referensramar har vi valt Danmark och Norge som jämförelsepunkter. Vi utgår bland annat ifrån Transparency Internationals verktyg CPI. Enligt CPI har de båda länderna väldigt låg grad av korruption. Utifrån det index som presenterades år 2010 ligger Danmark på delad första plats tillsammans med Nya Zeeland och Singapore. Norge är rankad på tionde plats vilket är en sämre placering än Sverige som för närvarande ligger på delad fjärdeplats (Transparency International 4). Trots Norges lägre placering finns det goda anledningar att använda landet som jämförande exempel. År 2003 utformade Norge en ny lagstiftning i samband med att man ratificerade Europarådets och OECD:s konventioner för att motverka korruption. Den norska lagstiftningen går

även längre än vad dessa konventioner kräver (IMM 2006, s. 26). Eftersom CPI rankar Danmark som minst korrupt i världen finns det anledning till jämförelse även här. Då Danmark rankas bättre än Sverige kan det vara intressant att undersöka om lagstiftningen på området skiljer sig länderna emellan och om några svagheter i den svenska därmed kan identifieras. Vi är medvetna om att CPI tar hänsyn till fler variabler utöver lagstiftningen men anser ändå att en jämförelse mellan länder med liknande grad av korruption är önskvärt i en mest lika-design av den typ vi gör.

Det är inte bara korruptionsnivåerna som är liknande mellan länderna. Deras liknande politiska system, närhet till varandra och kulturella likheter får även det ses som fördelar i genomförandet av en mest lika-design. Sverige, Danmark och Norge är därför lämpliga fall för vår studie.

2.2 Argumentationsanalys

För vår analysdel av debatten ämnar vi göra en argumentationsanalys av relevant material för att sedan kunna besvara vår andra fråga som har förklarande ambitioner. Kunskap om argumentation är viktigt i forskning som syftar till att jämföra och skapa en överblick för exempelvis vilka skäl som framhålls för en viss handlingsinriktning eller verklighetsbeskrivning (Bergström & Boréus 2005, s. 89).

Argumentationsanalys kan användas utifrån olika syften varav ett är deskriptivt. Detta innebär att man rekonstruerar argumentationen i en text, vilket betyder att argument inte enbart förekommer i modeller uppställda utifrån typen *för och emot*, de kan även utgöra inslag i texter där argumentationen måste urskiljas. Därför bör argumenten identifieras i det sammanhang de redovisas, exempelvis i en debattartikel (Bergström & Boréus 2005, s. 91). Detta är den metod vi kommer att utgå ifrån när vi analysera debatten kring mutlagstiftningen utifrån våra rapporter.

Ett ytterligare syfte med argumentationsanalysen är att kunna avgöra argumentens beviskraft, huruvida framhållna argument stärker en bestämd ståndpunkt, i detta fall om det finns brister i lagtexten. Exempelvis om de framhållna argumenten verkligen visar på brister. Ett krav för en sådan analys är att det deskriptiva syftet först har genomförts (Bergström & Boréus 2005, s. 91-92).

2.2.1 Pro et contra

Vår argumentationsanalys grundas ur en pro et contra-modell vilket syftar till att finna den eller de teser som uttrycks i en text samt se vilka för- och motargument som underbygger denna tes (Bergström & Boréus 2005, s. 95). Att finna den tes som förs i en text behöver inte vara komplicerat då författaren ofta formulerar sitt påstående tydligt. Om så inte är fallet får man istället utgå ifrån de ord och

formuleringar som indikerar på hävdanden och slutsatser. Exempel på detta skulle kunna vara ”jag hävdar att...”, ”det är min uppfattning att...” eller ”således...”(Björnsson m.fl 2009, s. 129-130).

När man funnit textens tes blir nästa steg att undersöka de argument som presenteras. En del argument har för avsikt att få läsaren att acceptera den givna tesen. Argument av denna typ, där man argumenterar för sitt påstående, benämns som pro-argument. Motsatsen är contra-argument vilka är avsedda att förkasta det presenterade påståendet. Huruvida ett argument är bra eller inte beror på dess beviskraft. Ett bra argument har stark beviskraft och dåliga argument låg beviskraft. Exempelvis ger ett pro-argument med stark beviskraft goda skäl till att acceptera den tes som förs (Björnsson m.fl 2009, s. 22-23).

Hur vet man då om ett argument har stark beviskraft? Graden av beviskraft beror på argumentets hållbarhet och relevans; om båda delarna finns så har argumentet stark beviskraft. Hållbarhet är ett mått på ”den grad av tilltro som vi har skäl att ha till påståendet” (Björnsson m.fl 2009, s. 24), hög hållbarhet förekommer alltså när vi har hög tilltro till påståendet. Hur hög tilltro som ska fästas till påståendet är dock inte självklart. Om specialkunskaper inom det aktuella forskningsområdet saknas kan det bli problematiskt att kunna avgöra om argumentet är hållbart eller inte. I sådana fall får man försöka se hur pass goda skäl som läggs fram för påståendets hållbarhet och om det går att ta ställning överhuvudtaget. Om påståendet åtminstone verkar sannolikt så kan det säga något om dess hållbarhet (Björnsson m.fl 2009, s. 28, 33).

Det andra kravet för stark beviskraft är relevans. Ett påståendes relevans mäter hur goda skäl vi har för att acceptera eller förkasta tesen om vi antar att påståendet är sant. Relevansen hos ett argument skiljer sig från hållbarhet på så sätt att det alltid står i relation till påståendet; samma argument kan följaktligen ha olika grad av relevans beroende på vilket påstående det anknyter till. För att bedöma argumentets relevans antar man att argumentet är sant och utifrån det försöka se hur rimligt det blir att acceptera tesen. Oavsett argumentets hållbarhet så krävs det att argumentet är relevant i förhållande till tesen för att beviskraften ska vara stark (Björnsson m.fl. 2009, s. 34-36). Skillnaden mellan argumentets hållbarhet och relevans kan exempelvis uttryckas såhär:

Argument: Zlatan är bra på fotboll

Hållbarhetsargument: Zlatan är från Malmö

Relevansargument: Zlatan spelar i Milan

Hållbarhetsargumentet har hög hållbarhet eftersom det är sant att Zlatan är från Malmö men är inte relevant eftersom det inte höjer beviskraften hos argumentet. Att Zlatan spelar för Milan tyder däremot på att Zlatan är bra på fotboll och höjer beviskraften hos argumentet.

Vad är då viktigast, argumentets hållbarhet eller relevans? När man ska väga samman hållbarhet och relevans för att avgöra ett arguments beviskraft behöver man fokusera på några olika förhållanden. För det första är ett arguments beviskraft högsta möjliga om relevans och hållbarhet är högsta möjliga. För det

andra gäller att om relevansen eller hållbarheten inte är högsta möjliga så brister beviskraften i motsvarande grad. För det tredje gäller att om ett argument besitter tveksamheter i såväl hållbarhet som relevans blir konsekvensen att beviskraften ärver båda dessa svagheter. ”Om hållbarheten drar ner beviskraften en bit, drar den bristande relevansen ner den ytterligare” (Björnsson m.fl. 2009, s. 44-45).

I vår analys kommer vi att applicera denna modell för att se vilka påståenden och åsikter som presenteras angående brister i den svenska mutlagstiftningen samt hur välgrundade argument som finns för dessa påståenden. I analysen presenteras först den tes (T) som framförs och sedan de pro-argument (P) och contra-argument (C) som kan urskiljas. Man kan även presentera argument för eller mot ett tidigare argument. Exempelvis betyder P_1P_1 : det *första* argumentet för hållbarheten hos det *första* argumentet för tesen, och C_1P_2 : det *första* argumentet mot hållbarheten hos det *andra* argumentet för tesen (Björnsson 2009, m.fl. s. 58-59). När bokstäverna **P** och **C** kombineras syftar man således tillbaka till tidigare förda argument och inte till tesen. Står bokstäverna **F** eller **M** i kombination med **P** eller **C**, exempelvis F_1P_1 , beskrivs relevansen för argumentet. **F** står för relevansen och **M** mot relevansen hos argumentet (Björnsson m.fl. 2009, s. 63-64). Denna typ av modell anser vi vara ett lämpligt analysverktyg för att tydligt urskilja de brister som förs fram i debatten om den svenska lagstiftningen.

2.3 Material

Vår studie utgörs av både primär- och sekundärmaterial. Primärmaterialet utgör större delen av uppsatsen genom framförallt svensk, dansk och norsk lagstiftningen samt i form av rapporter från Statens Offentliga Utredningar och Institutet Mot Mutor. Sekundärmaterialet utgörs framförallt av litteratur kring ämnet korruption.

Med lagtexterna vill vi få en ökad förståelse kring rådande förhållanden inom den svenska mutlagstiftningen samt skapa jämförande referenspunkter till danska och norska lagtexter. Rapporterna används för att få en djupare bild av debatten kring problematiken med mutlagstiftningen samt vilka brister som där förs fram. Litteraturen används framförallt för vår teoridel men även för att få en ökad förståelse om korruption och mutor mer generellt.

2.3.1 Lagstiftning

Vi har för vår jämförande studie av mest lika-design gått igenom svensk, dansk och norsk lagstiftning. De lagtexter vi har valt att använda berör mutor och korruption i respektive land. Det är viktigt att ha i åtanke att ländernas utformning av lagstiftning kan skilja sig åt. Eftersom mutor och korruption ofta benämns i samma kontext är en avgränsning till att enbart undersöka lagtexter med hänvisning till begreppen mutor och korruption lämpligt. För urvalet har vi använt de danska och norska motsvarigheterna av begreppen mutor och korruption.

2.3.2 Rapporter

För debatten och diskussionen angående mutlagstiftningen har vi använt oss av Statens Offentliga Utredningars rapport *Mutbrott* vars uppdrag har varit att ”se över den straffrättsliga regleringen av mutbrott och bestickning” (SOU 2010:38 s. 50). Vi har även använt rapporten *En kritisk analys av den svenska mutlagstiftningen* från Institutet Mot Mutor vilken utgör en granskning av den svenska mutlagstiftningen.

2.3.3 Validitet och Reliabilitet

Begreppet validitet är komplicerat på grund av dess mångfacetterade betydelse. Vanligtvis definieras validitet på tre olika sätt: överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator, avsaknad av systematiska fel eller att man mäter det man har för avsikt att mäta (Esaiasson m.fl. 2007 s. 63). En lyckad uppsats kräver god validitet. Då vår uppsats delvis är av beskrivande karaktär brukar man prata om så kallad intern validitet vilket avser hur pass välgrundade ens slutsatser är (Esaiasson m.fl. 2007 s. 64). Genom att ständigt fokusera på eventuella brister i svensk mutlagstiftning, både under studerandet av denna samt i jämförelse med andra länders lagstiftning, stärks validiteten. I uppsatsen som helhet försöker vi ständigt reflektera över det aktuella materialets relevans samt om det bidrar till vårt syfte. Att använda olika typer av material för att skapa djupare förståelse bidrar till god validitet.

God reliabilitet brukar definieras som avsaknaden av osystematiska eller slumpmässiga fel (Esaiasson m.fl. 2007 s. 70). Att noggrant granska lagtexter och övrig litteratur i dess minsta beståndsdel samt i dess kontext resulterar i att eliminera slarvfel i så stor utsträckning som möjligt.

3 Teori

För vår studie tar vi stöd utifrån två teorier för att besvara vår andra fråga, om brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende. Teorierna redogörs här och kommer senare appliceras vår argumentationsanalys av debatten kring den svenska mutlagstiftningen. På så sätt kommer vi att undersöka om teorierna ger förklaringsfaktorer till huruvida det finns ett samband mellan mutlagstiftningen och korrupt beteende eller inte.

3.1 Andersson och Erlingsson

För vår inledande teori vänder vi oss till Staffan Andersson, universitetslektor på Linnéuniversitetet vid Institutionen för samhällsvetenskaper, och Gissur Ó. Erlingsson, forskarassistent på Linköpings universitet vid Centrum för kommunstrategiska studier. Både ägnar stor del av sin forskning åt att undersöka korruption (Andersson m.fl. 2010, s. 11-12).

Vi utgår från Andersson och Erlingsson eftersom de ställer intressanta frågor av typen ”Vad gör att vissa människor hänger sig åt korruption medan andra inte gör det?” (Andersson m.fl. 2010, s. 196). För att förstå varför vissa individer utövar korrupt beteende hävdar de att det krävs en utgångspunkt i teori om mänskligt handlande; rationalistisk teori (Andersson m.fl. 2010, s. 224). Detta innebär att de lägger fram möjliga förklaringsfaktorer angående betydelsen för frestelsestruktur vid förekomsten av korruption. Andersson och Erlingsson hävdar att korrupt beteende inte beror på något moraliskt fördärv utan på individers rationella handlande när de ställs inför frestelser, en så kallad ”tillfället gör tjuven”-devis. Graden av korruption hävdas kunna vara beroende av huruvida institutioner kan påverka individers incitament att inte falla för frestelser (Andersson m.fl. 2010, s. 196-197).

De ställer upp fem punkter för vad som påverkar individens beslutskalkyl. De säger att det råder en ”*gyynsam frestelsestruktur* [...] när den institutionella omgivningen”:

1. ger individerna många, snarare än få, möjligheter att tillskansa sig resurser genom att de ägnar sig åt korruption
2. förenar korruption med stor, snarare än låg, avkastning
3. har en låg snarare än hög grad av övervakning/tillsyn
4. ger förhållandevis låga straff om det korrupta beteendet trots allt skulle avslöjas
5. har okända eller oklara regelsystem.

(Andersson m.fl. 2010, s. 197-198)

Råder dessa förhållanden ökar risken för korrupt beteende. Följden av att betrakta korruption utifrån detta sätt blir att förändringar i frestelsestrukturer kan inverka på korruptionsnivåer i organisationer och samhället. Individer antas välja den korrupta strategin utifrån en kostnadskalkyl. Om den institutionella omgivningen bedöms vara så bristfällig att risken för att brottet avslöjas bedöms låg gentemot den potentiella vinsten av att handla korrupt, kommer individen välja den korrupta strategin. Personen jämför den förväntade vinsten av korrupt beteende gentemot *status quo*, att fortsätta agera lagligt (Andersson m.fl. 2010, s. 198). Är de korruptionsregler som existerar oklara ökar därmed risken för regelöverträdelser och risken för att frestelsestrukturer uppstår (Andersson m.fl. 2010, s. 210).

3.2 Andreas Bergh

För vår andra teoretiska grund vänder vi oss till Andreas Bergh, filosofie doktor i nationalekonomi och välfärdsvetare vid Lunds universitet och Ratio, Näringslivets forskningsinstitut (Andersson m.fl. 2010, s. 11).

Bergh diskuterar korruption utifrån termer som ”*egoistiskt* respektive *grupplojalit* beteende” (Andersson m.fl. 2010, s. 84). Valet mellan att handla på ett egoistiskt sätt där personen själv har mycket att vinna, eller att handla utifrån ett sätt där personen själv vinner lite men hela gruppen – samhället – mycket. När grupplojalitet diskuteras på samhällsnivå kallas det av Bergh ”*prosocialt beteende*”, vilket innebär en grupplojalitet som är samhällsnyttig. Bergh utformar ett antal lärdomar utifrån spelteori och experimentell samhällsvetenskap för vad som påverkar grupplojalit och egoistiskt beteende, och därmed hur korruptionstendenser kan motarbetas (Andersson m.fl. 2010, s. 83-85). Spelteori och experimentell samhällsvetenskap används vid sociala dilemman, exempelvis det klassiska *fångarnas dilemma*. Spelteori och experimentell samhällsvetenskap används bland annat för att undersöka hur människor agerar i situationer där egoistiskt eller grupplojalit handlande kan innebära såväl vinster som förluster (Andersson m.fl. 2010, s. 87-90).

Berghs lärdomar säger att för att upprätthålla grupplojalit beteende krävs en typ av sanktionsmekanismer för att straffa den som inte är grupplojal. Existerar inte detta kan det inte uppstå en stabil jämvikt mellan egoistiskt och grupplojalit beteende. Sanktioner kan utfärdas av exempelvis formella institutioner i form av

rättsstater som utdelar straff. Det är också viktigt att sanktionsmekanismernas effektivitet regelbundet testas, annars riskerar samhället återigen bli sårbart för nya faktorer och egoistiskt beteende kan få fäste (Andersson m.fl. 2010, s. 92-93). Bergh framhäver dock även betydelsen av att det finns informella sanktionsmekanismer. Det måste finnas normer inom gruppen som säger att den som betar sig illojalt ska straffas; gruppen får inte se mellan fingrarna på den som betar sig illojalt. Detta kan i sig fungera korruptionshämnande utan att rättstaten dras in (Andersson m.fl. 2010, s. 95, 97), att gruppen vill straffa den som betar sig egoistiskt gör det rationellt för egoisten att bli grupplöjal för att undvika straff. Finns det inga incitament på ett informellt plan att avslöja problem, försvåras de formella institutionernas arbete. En förutsättning för att korruptionstendenser ska kunna bekämpas blir därmed att det finns prosociala normer vilka inte får vara alltför svaga (Andersson m.fl. 2010, s. 98-99).

4 Jämförelse av lagtexter

I vår jämförande studie av Sverige, Danmark och Norges lagstiftning har en problematik varit att få fram relevanta lagar och paragrafer. Inledningsvis fick vi söka upp paragrafer i den svenska lagstiftningen som varit väsentliga för vår studie. Det finns inget explicit kapitel benämnt korruptions- eller mutlagstiftning i den svenska lagsamlingen, vi använder oss därför av de paragrafer som behandlar mut- och bestickningsbrott. Det är dessa som tillsammans brukar benämnas mutlagstiftning.²

Det finns även andra paragrafer vilka kan kopplas till korruptionsbrott – exempelvis angående bedrägeri och trolöshet – men eftersom vårt syfte är att fokusera på mutlagstiftningen väljer vi att inte vända oss till dessa paragrafer eftersom de inte är intressanta för fortskridandet av vår uppsats.

Ytterligare en problematik är att dansk och norsk lagstiftning är uppbyggd på ett annorlunda sätt än den svenska. För att finna och förstå lagar och paragrafer har vi därför fått god hjälp av Juridiska Fakulteten i Lund samt SOU 2010:38 där lagtexterna finns kommenterade. Vi använder därmed de paragrafer i dansk och norsk lagstiftning som anknyter till mut- och bestickningsbrott och bäst kan anses motsvara den svenska mutlagstiftningen.

4.1 Svensk lagstiftning

I dagsläget är inte de lagar och regler som berör mutor och bestickning samlade under en gemensam lag. Dess olika delar är istället beskrivna i skilda paragrafer och kapitel i brottsbalken³. Bestickning berörs i brottsbalkens 17 kap. 7 § i vilken man döms för om man ”lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller otillbörlig belöning för tjänsteutövning” (SFS 1962:700). Bestickningsbrott berör således givaren av mutan, denna kan dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet anses som grovt är straffet lägst 6 månaders fängelse och högst 6 år. Bestickningsbrott kan begås av samtliga arbetstagare och vissa uppdragstagare, vilka som omfattas fastställs i 20 kap. 2 § andra stycket (SFS 1962:700).

Motsvarigheten till bestickningsbrott är mutbrott vilket skildras i 20 kap. 2 § och berör ”Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning”

---

² Se exempelvis SOU 2010:38

³ För fullständig lagtext, se: 8.1 Bilaga 1 – Svensk lagstiftning

(SFS 1962:700). Mutbrott berör därmed mottagaren av muta och straffskalan är densamme som för bestickningsbrott. Mutbrott berör, likt bestickningsbrott, både arbetstagare och uppdragstagare.

För vissa fall av mut- och bestickningsbrott finns särskilda åtalsregler som berör den privata sektorn och innebär att när åtal inte väcks från allmän synpunkt krävs det att uppdrags- eller arbetsgivaren anger brott (IMM 2006, s. 18). För bestickningsbrott går detta att finna i 17 kap. 17 § och för mutbrott i 20 kap. 5 §.

4.2 Dansk lagstiftning

I den nuvarande danska lagstiftningen finns bestämmelserna om mutor, motsvarigheten till den svenska mutlagstiftningen, i straffelovens kapitel 14 *om brott mot offentlig myndighet* § 122, kapitel 16 *om brott i offentlig tjänst eller värv* § 144 och 145 samt kapitel 28 *förmögenhetsbrott* § 299.⁴

Kap. 14 § 122 redogör för givandet av muta. Här kan den straffas som till person – verksam i dansk, utländsk eller internationell offentlig tjänst eller värv – oberättigat ger, lovar eller erbjuder någon en gåva eller förmån i syfte att få denna att agera på ett visst sätt i tjänsten. Med värv avses exempelvis ledamöter i politiska församlingar men också privata aktörer vilka utför offentliga uppdrag. Straff kan här utdömas som böter eller fängelse i högst 3 år (SOU 2010:38, s. 125-126).

Kap. 16 § 144 utgör motsvarigheten till kap. 14 § 122, givandet av muta. Den som tar emot eller accepterar löfte om muta i utövandet av offentlig tjänst eller värv av den karaktär nämnd ovan kan straffas med böter eller fängelse i högst 6 år. I § 145 i samma kapitel redogörs straffgraden gentemot den som – i utövandet av det offentligas tjänst eller värv i ett mål eller ärende – för egen vinnings skull kräver ersättning för att utföra ett specifikt handlande för vilket ersättning inte får utkrävas. Här utdöms böter eller högst 6 års fängelse. Tar personen emot sådan ersättning i god tro och ändå behåller ersättningen när denna uppmärksammas om felet, utdöms böter eller fängelse i högst 2 år (Thomson Reuters).

I kap. 28 § 299 redogörs straffansvaret för mutbrott i den privata sektorn. Straffgraden för den privata sektorn är lägre än i den offentliga, här utdöms antingen böter eller fängelse i högst 1 år och 6 månader (SOU 2010:38, s. 125-126).

---

⁴ För fullständig lagtext, se: 8.1 Bilaga 2 – Dansk lagstiftning

4.3 Norsk lagstiftning

Norges lagstiftning uppdaterades år 2003 och är därmed den senast reviderade mutlagstiftningen av de vi jämför. I den nuvarande norska lagstiftningen finner man regler angående korruption för såväl offentlig som privat sektor i tre paragrafer – § 276a, § 276b och § 280 – vilka återfinns i straffelovens 26 kap. som behandlar bedrägeri, trolöshet och korruption⁵. I § 276a finns en bestämmelse av vad korruptionsbrott inbegriper samt straffskalan för detta. Straffansvar tilldöms den som för egen eller annans vinning kräver, tar emot eller accepterar erbjudande om obefogad förmån i anknytning till arbete, värv eller uppdrag. Samma regler gäller för den som erbjuder en person obefogad förmån av samma anledning (SOU 2010, s. 133-134). Straffgraden för korruptionsbrott är böter eller fängelse i högst 3 år.

I § 276b redogörs för grov korruption vars bestämmelser omfattar personer med särskild förtroendeställning och offentliga tjänstemän. Brottet klassas även som grov korruption om det inneburit stor ekonomisk förtjänst eller medfört stora risker för ekonomisk eller annan skada, exempelvis allvarlig miljöpåverkan. Straff kan här utdömas i högst 10 års fängelse (Lovdata).

Enligt § 280 kan åtal endast ske ifall offret begärt detta efter att brottet ägt rum eller om det finns ett allmänintresse vilket kräver att åtal ska ske.

4.4 Skillnader och likheter

4.4.1 Sverige och Danmark

I Danmark är lagtexten utformad på sådant sätt att bestämmelserna kring mut- och bestickningsbrott inom den offentliga och privata sektorn är uppdelade i olika paragrafer. Detta skiljer sig mot den svenska där det offentliga och privata omfattas i samma paragrafer. I Danmark råder det även stora skillnader i straffgraden mellan det offentliga och privata. Mutbrott inom det offentliga kan straffas med fängelse i högst 6 år, medan mutbrott inom det privata endast kan straffas med fängelse i högst 1 år och 6 månader.

En tydlig distinktion i straffgraden görs även mellan att erbjuda och att ta emot en muta inom det offentliga. Bestämmelserna gör gällande att den som *erbjuder* en muta till någon inom det offentliga tjänst eller värv kan dömas till högst 3 års fängelse. Att däremot *ta emot* en muta bedöms som en allvarligare förbrytelse och kan innebära upp till 6 års fängelse. Liknande distinktion finns inte inom den

---

⁵ För fullständig lagtext, se: 8.3 Bilaga 3 – Norsk lagstiftning

svenska lagstiftningen där mut- och bestickningsbrott döms utifrån samma straffgrad med upp till 2 års fängelse. I Sverige kan däremot såväl mut- som bestickningsbrott utgöra ett grovt brott och straffas med högst 6 års fängelse. Att enbart erbjuda en muta kan därmed dömas likvärdigt med att ta emot muta. Begreppet *grovt brott* används inte i den danska mutlagstiftningen. I den danska problematiseras även att mutor i det offentliga tjänst kan tas emot i god tro och hur detta ska behandlas. En liknande definition finns inte inom den svenska mutlagstiftningen (SOU 2010:38, s. 125-127).

4.4.2 Sverige och Norge

Av de jämförda lagtexterna är Norges den enda som explicit använder begreppet korruption. Vid mutbrott döms därmed den åtalade för att ha gjort sig skyldig till korruption, en skillnad ifrån Sverige där man antingen döms till mut- eller bestickningsbrott.

Straffgraden för korruptionsbrott i Norge är hårdare än straffgraden för mut- och bestickningsbrott i Sverige. I Norge utdöms böter eller fängelse i högst 3 år, detta motsvarar högst 2 års fängelse i Sverige. Likt Sverige kan däremot brottet även i Norge dömas som grovt, så kallad ”grov korrupsjon” (Lovdata), här kan några betydande skillnader observeras. I Sverige utgör maximistraftet för grovt mut- eller bestickningsbrott fängelse i högst 6 år, även här är Norges straffgrad hårdare och straff kan utdömas till fängelse i högst 10 år. I den norska lagstiftningen redogörs även att medverkan till korruption ska dömas efter samma mått.

Den norska mutlagstiftningen definierar dessutom när ett korruptionsbrott ska bedömas som grovt eller inte. Om handlingen exempelvis utförts inom det offentliga eller varit särskilt skadlig är det faktorer som ska tas i beaktning. En liknande definition för vad grovt brott innebär återfinns inte att utläsa i den svenska mutlagstiftningen. Likt den svenska gör den norska lagstiftningen inte heller någon uppdelning mellan den offentliga och privata sektorn, dessa faller båda under samma paragrafer och straffbestämmelser. I Norge gäller även liknande regler för när väckandet av åtal kan ske, åtal kan väckas om offret begär detta eller om det krävs utifrån ett allmänintresse (SOU 2010:38, s. 133-135).

4.5 Brister i svensk mutlagstiftning gentemot Danmark och Norge

Utifrån dessa skillnader och likheter har vi försökt tolka vilka brister den svenska mutlagstiftningen kan anses besitta gentemot dansk och norsk mutlagstiftning.

Den danska kan anses bättre när den gör en distinktion mellan offentlig och privat. Det kan argumenteras för att Danmark på detta sätt visar att korruption i det offentliga är viktigare att bekämpa, möjligen för att detta kan anses mer

samhällsskadligt än privat korruption. Skillnaden i straffgraden för att *ta emot* eller *erbjuda* muta kan också ses som ett sätt att visa på betydelsen av att bekämpa korruption i det offentliga. Att det högsta straffansvaret ligger på den person som tar emot en muta i det offentliga tjänst kan anses visa på att samhället vill sätta ett avskräckande exempel. En sådan tydlig distinktion över betydelsen av att bekämpa korruption inom just det offentliga, där korruption kan argumenteras vara mest samhällsskadlig, finns inte i Sverige och skulle kunna tolkas som en brist. Att svensk mutlagstiftning till skillnad från den danska inte heller problematiserar det faktum att mutor kan tas emot i god tro, och hur detta då ska behandlas, kan också anses vara en brist. Samtidigt kan den danska lagen anses vara svagare när erbjudandet av muta inte faller under samma straffansvar som att ta emot, frestelsen att erbjuda muta kan då anses bli högre. Samma argument kan föras angående det låga straffansvaret i privat sektor.

Den norska lagen kan anses bättre i ett antal aspekter. Att begreppet korruption nämns i lagstiftningen kan anses skapa en tydligare förståelse om vad lagen är ämnad att motverka. Den hårdare straffgraden för både korruption och grov korruption i Norge kan anses bättre visa allvarligheten hos korruptionsbrott och verka som avskräckande för incitamenten att agera korrupt. Sveriges något mildare straffgrad kan därmed anses utgöra en brist. Att Norge definierar vad grov korruption innebär kan anses vara en styrka som saknas hos den svenska mutlagstiftningen. Något som kan anses bristfälligt i såväl den norska som den svenska lagen är att det ibland är oklart när åtal kan väckas. Detta är en problematik som exempelvis inte är observerbar i den danska mutlagstiftningen i vilken det inte läggs fram några restriktioner för när åtal kan väckas.

5 Argumentationsanalys av debatten

De argument som här presenteras är hämtade ur den statliga offentliga utredningen *Mutbrott* (SOU 2010:38) och Institutet Mot Mutors rapport *En kritisk analys av den svenska mutlagstiftningen* (IMM 2006). I SOU-utredningen har vi använt oss av kapitlen *Nya straffbestämmelser* och *Förslagets konsekvenser*. I rapporten från Institutet Mot Mutor har vi utgått ifrån kapitlet *Kritik mot den nuvarande lagstiftningen*. De argument som presenteras grundas i vår frågeställning som fokuserar på bristerna hos lagtexten.

5.1 Brister i svensk mutlagstiftning utifrån debatten

De två rapporter som denna analysdel grundas på identifierar brister och ger förslag på åtgärder för att förbättra nuvarande mutlagstiftning. Både SOU-utredningen och rapporten från Institutet Mot Mutor skriver inledningsvis att dagens lagstiftning är bristfällig och behöver omarbetas för att effektivt fylla sitt syfte. Genom detta kan vi uttolka den tes som rapporterna driver:

Tes: Det finns brister i svensk mutlagstiftning vilket gör att den måste revideras.

Vidare presenteras de åtta pro-argument vi har uttolkat, samt hållbarhets- och relevansargument, som stödjer denna tes. Efter varje argument finns även en kort förklaring till resonemanget som förs.

P₁: Lagtexten förklarar inte innebörden av vissa begrepp.

P₁P₁: En tydlig definition för vad som avses med *muta* saknas.

P₂P₁: Definitionen av *otillbörlig belöning* kan feltolkas.

P₁P₂P₁: Lagtexten kan tydas som att det är belöningen, det vill säga pengar eller andra förmåner, som i sig är otillbörlig.

P₃P₁: Vad som är en otillåten förmån och vad som utgör en godtagbar kontakt- och relationsfrämjande förmån är inte tydligt uttryckt.

F₁P₁: Personer kan begå mut- och bestickningsbrott utan att vara medvetna om det.

Båda rapporterna beskriver nuvarande mutlagstiftning som otillräcklig beträffande tydliga definitioner av vissa begrepp. Exempelvis kräver *muta* och *otillbörlig belöning* distinkta preciseringar vilket inte finns i nuvarande lagstiftning. Detta

skapar problem eftersom personer inte inser att de begår ett brott på grund av oklar lagtext (SOU 2010:38, s. 157; IMM 2006, s. 32).

P₂: Lagtexten ger otillräcklig information om vilka förfaranden som är straffbara.

F₁P₂: Otillräcklig information leder till att reglernas förebyggande funktion försvagas.

P₁P₂: Lagtexten anger inte när ett brott ska anses som grovt.

P₂P₂: Vad som är en otillåten förmån och vad som utgör en godtagbar kontakt- och relationsfrämjande förmån är inte tydligt uttryckt.

F₁P₂P₂: Personer kan begå brott utan att vara medvetna om det.

Informationen angående vilka förfaranden som enligt lagen är straffbara är bristfällig. Det saknas exempelvis tydliga preciseringar för vad som är att anse som grovt mut- eller bestickningsbrott. Detta är problematiskt därför att den förebyggande funktionen hos ett regelverk försvagas när informationen brister (IMM 2006, s. 29-30).

P₃: Bestämmelserna angående mutbrott är svåra att överblicka.

P₁P₃: Reglerna rörande mutbrott är uppdelad i olika kapitel i brottsbalken.

F₁P₁P₃: Ett splittrat regelverk gör det svårt att överblicka bestämmelserna.

F₁F₁P₁P₃: Denna splittring vållar tillämpningssvårigheter.

Att mutlagstiftningen inte är samlad i en enskild lag skapar ett splittrat regelverk. Bestämmelserna rörande mutbrott blir därmed svåra att överblicka vilket är problematiskt eftersom uppdelningen gör lagen svår att tillämpa (SOU 2010:38, s. 147).

P₄: Lagen är dålig på att fokusera på de brott som är mest samhällsskadliga.

P₁P₄: De nuvarande brottsbalksbestämmelserna om mutbrott omfattar alltifrån oansenliga förseelser till mycket allvarlig brottslighet.

F₁P₄: Lagtexten behöver bättre lyfta fram grova brott för att visa att mutbrott inbegriper handlingar som är mycket samhällsskadliga.

Lagtexten är idag dålig på att fokusera på de brott som resulterar i grövst straff. Om lagen inte fokuserar på de brott som är mest samhällsskadliga förlorar lagstiftningen legitimitet (SOU 2010:38, s. 151).

P₅: Alla personer som bör inbegripas av mutlagstiftningen gör inte det.

P₁P₅: Alla personer som bör omfattas av mutansvar finns inte upptagna i brottsbalken 20 kap. 2 § där det redogörs vilka personer lagen kan tillämpas på.

P₁P₁P₅: Samhällsförändringar gör att 20 kap. 2 § ständigt måste justeras för att fånga upp nya personkategorier.

F₁P₅: Alla personer som bör omfattas av mutansvar ska finnas upptagna i brottsbalken 20 kap. 2 §.

F₂P₅: Den nuvarande uppräkningsmekanismen i 20 kap. 2 §, i kombination med **P₂**, gör att lagtexten blir otillräcklig.

Den nuvarande uppräkningsmekanismen för vilka som omfattas av lagen är inte anpassningsbar på samhällsförändringar som presenterar nya aktörer. Detta gör att alla som bör omfattas av lagen inte gör det, vilket leder till att lagen blir ineffektiv (SOU 2010:38, s. 155).

P₆: Bestämmelsen om åtalsprövning innehåller begränsningar.

P₁P₆: Åtal får endast väckas om brottet angetts till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

F₁P₆: Detta orsakar gränsdragningsproblem, finns det en tredje part som blir offer kan inte denna under alla omständigheter åberopa väckning av åtal.

De begränsningar som finns angående åtalsprövning orsakar gränsdragningsproblem. Det blir oklart för vilka brott åtal egentligen kan väckas (SOU 2010:38, s. 167).

P₇: Det finns otydligheter i skiljelinjen mellan offentlig och privat verksamhet vilka faller under samma mutansvar.

P₁P₇: Lagen tillgodoser olika skyddsintressen inom den offentliga och privata sektorn och tillämpas därför olika strängt inom de två sektorerna, trots att de faller under samma mutansvar.

F₁P₇: Ett samordnat mutansvar för offentliga och privata aktörer skapar problem.

I dagsläget är reglerna för privat och offentlig verksamhet inte uppdelat i olika paragrafer trots att olika skyddsintressen tillämpas på de olika områdena. Detta skapar en otydlig åtskillnad mellan de olika verksamheterna (IMM 2006, s.31).

P₈: Lagstiftningen förbiser viss typ av verksamhet.

P₁P₈: Mutlagstiftningen omfattar inte mutor eller bestickning vid olika typer av tävlingar och vadslagningsevenemang.

F₁P₁P₈: I uppmärksammade fall utomlands har det framkommit att tävlingsdeltagare tagit emot mutor för att inte göra sitt bästa.

F₂P₁P₈: Det är inte osannolikt att sådana mutor förekommer i Sverige, även om det kan vara i begränsad omfattning.

F₃P₁P₈: Med hänsyn till utvecklingen på spelmarknaden och de höga belopp det rör sig om finns det risk för att sådan brottslighet kan bli vanlig i Sverige.

All typ av verksamhet som kan utsättas för mut- eller bestickningsbrott är inte inkluderad i lagtexten. Ett exempel är vadslagning vid tävlingsevenemang som

uppmärksammas i andra länder och riskerar att bli vanligt förekommande även i Sverige. Detta kan öka graden av korruption (SOU 2010:38, s. 164).

Ur SOU-utredningen går det även att uttyda ett contra-argument för tesen:

C₁: Det är osäkert om en reviderad mutlagstiftning leder till minskad korruption.

P₁C₁: Det finns inte skäl att tro att en reviderad mutlagstiftning omedelbart leder till ökat antal förundersökningar eller rättegångar.

C₁C₁: Om en reviderad lag bidrar till att minska korruption på något sätt så är det ändå mycket värt att revidera den.

F₁C₁C₁: Korruption medför allvarliga negativa konsekvenser för samhället, även små korruptionshämmande effekter är därmed positiva.

F₂C₁C₁: Att revidera lagstiftningen skulle inte innebära några ekonomiska kostnaderna för domstolsväsendet eller privata företag i någon stor utsträckning, eftersom **P₁C₁** råder.

Att en reviderad mutlagstiftning omedelbart skulle minska korrupt beteende eller öka antalet korruptionsbrott som väcker åtal får anses som osannolikt. Detta skapar därmed inte ökat tryck på domstolsväsende och företag vilket möjligtvis hade lett till ökade kostnader. Om en revidering på något sätt ändå skulle bidra till att korruptionsgraden sjunker är det mycket värt eftersom korruption kan orsaka allvarliga konsekvenser för samhället (SOU 2010:38, s. 222).

5.2 Applicering

I denna del av vår uppsats kommer vi utifrån Andersson, Erlingssons och Berghs teorier försöka besvara vår andra frågeställning om brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende. Vi undersöker här hur applicerbara Andersson och Erlingssons tankar kring frestelsestrukturer samt Berghs lärdomar kring egoistiskt och grupplojalt beteende är på att förklara uppkomsten av korrupt beteende utifrån de brister i mutlagstiftningen som kommit fram i argumentationsanalysen av debatten.

För att applicera vårt teorikapitel utgår vi ifrån de fem punkter Andersson och Erlingsson ställer upp för en gynnsam frestelsestruktur hos den institutionella omgivningen. Därefter applicerar vi också Berghs lärdomar om egoistiskt och grupplojalt beteende. Först utgår vi från varje presenterat argument och kopplar dessa till de av Andersson och Erlingssons punkter vilka vi finner relevanta.

Korrupt beteende utifrån lagstiftningsproblematiken anser vi kunna förklaras utifrån punkterna när en gynnsam frestelsestruktur hos den institutionella omgivningen:

1. ger individerna många, snarare än få, möjligheter att tillskansa sig resurser genom att de ägnar sig åt korruption

2. förenar korruption med stor, snarare än låg, avkastning
4. ger förhållandevis låga straff om det korrupta beteendet trots allt skulle avslöjas
5. har okända eller oklara regelsystem.

Vi anser inte punkten:

3. har en låg snarare än hög grad av övervakning/tillsyn

vara relevant eftersom vi inte anser mutlagstiftningen vara ett verktyg för övervakning eller tillsyn. Vi ser det som ett regelverk för bestämmelser av vad som är mut- och bestickningsbrott och hur dessa ska bestraffas. Därefter kommer vi till de argument där det är möjligt applicera Berghs lärdomar om egoistiskt och grupplojalt beteende.

5.2.1 Teoriapplicering på argumenten

P₁: Lagtexten förklarar inte innebörden av vissa begrepp.

Andersson & Erlingsson: En gynnsam frestelsestruktur som kan orsaka korrupt beteende råder här eftersom lagtexten har okända och oklara regelsystem. Att begrepp såsom muta och otillbörlig belöning inte tydligt definieras är en brist. Detta anknyter framförallt till Andersson och Erlingssons femte punkt. Ett oklart regelsystem kan också innebära att det blir svårt att avgöra när någon ska dömas för korruptionsbrott. Blir det svårt att avgöra när något ska dömas som korruptionsbrott kan korrupt beteende, utifrån ett sådant perspektiv, bli alltmer förenligt med högre avkastning. Även den andra punkten kan därmed vara relevant.

P₂: Lagtexten ger otillräcklig information om vilka förfaranden som är straffbara.

Andersson & Erlingsson: Även här är okända och oklara regelsystem det huvudsakliga problemet. Är det oklart om ett beteende utgör brott eller inte ökar givetvis risken att folk agerar korrupt. Frestelsestrukturen får här anses öka. Finns det oklarheter i ett samhälle över huruvida ett visst agerande är straffbart blir det uppenbart att korrupt beteende kan bli mer omfattande. Möjligheten finns även att individen inte förstår vidden av sitt handlande och inte ens ser det som brottsligt.

Bergh: Detta kan även ses som ett exempel på att sanktionsmekanismerna brister i samhället. Om de förebyggande funktionsmekanismerna försvagas så försvårar det upprätthållandet av grupplojalt beteende i samhället vilket ger ökat utrymme för egoistiskt beteende. Detta kan orsaka korrupt beteende.

P₃: Bestämmelserna angående mutbrott är svåra att överblicka.

Andersson & Erlingsson: Återigen visas relevansen i den femte punkten. Finns oklarheter i mutlagstiftningen i form av ett splittrat regelverk innebär detta att frestelsestrukturen ökar.

P₄: Lagen är dålig på att fokusera på de brott som är mest samhällsskadliga.

Andersson & Erlingsson: Argumentet kan kopplas till problematiken i den fjärde punkten. Uppmärksammas inte de mest samhällsskadliga brotten kompliceras utdömandet av hårda straff. Detta kan också innebära en anknytning till den andra punkten. Bestraffas inte korruption hårt, framförallt när det är särskilt samhällsskadligt, kan korrupt beteende anses ge möjlighet till stor avkastning eftersom risken för hårda straff är liten. Därmed ökar frestelsestrukturen och folk blir alltmer benägna att ägna sig korruption.

P₅: Alla personer som ska inbegripas av mutlagstiftningen gör inte det.

Andersson & Erlingsson: Detta argument kan inledningsvis kopplas till den första punkten. Finns det grupper som inte påverkas av lagen skapas det möjligheter att tillskansa sig resurser genom att utöva korrupt beteende. Kan dessa grupper inte utkrävas ansvar ökar givetvis incitamenten för att agera på ett omoraliskt sätt. Frestelsen blir här att en person inte gör sig skyldig till brott även om personen kan anses utöva korruption.

Detta innebär även att Andersson och Erlingssons andra punkt är relevant. Kan straffansvar inte utkrävas blir avkastningen av att agera korrupt för dessa personer extremt hög. Detta kan givetvis innebära att lagen misslyckas med att motverka korrupt beteende. Även den femte punkten har relevans, innefattar inte lagen alla personer som bör omfattas får lagen anses oklar.

Bergh: Omfattar lagen inte alla personer främjas självklart inte grupplojalt beteende. Individer kan därmed utöva egoistiskt beteende utan att riskera formella sanktioner. Utifrån Berghs teori kan givetvis sociala normer i sådana fall fungera som informella sanktionsmekanismer vilket på så sätt kan förhindra egoistiskt beteende. Däremot finns fortfarande möjligheten för personer att utöva korrupt beteende utan att riskera formella sanktioner.

P₆: Bestämmelsen om åtalsprövning innehåller begränsningar.

Andersson & Erlingsson: När det finns regler om att åtal endast kan väckas när en särskilt part åberopar detta eller om det finns ett intresse ur allmän synpunkt skapar det en oklarhet. Den femte punkten blir återigen relevant. Vad som ska definieras som allmän synpunkt framgår inte i mutlagstiftningen.

Bergh: För detta argument blir grupplojalitet väsentligt. Kan åtal väckas enbart i vissa fall måste det finnas en grupplojalitet som säger att egoistiskt beteende ska bestraffas. Detta kan tolkas som att det grupplojala beteendet måste säga att egoistiskt beteende ska straffas och åtal måste väckas.

P₇: Det finns otydligheter i skiljelinjen mellan offentlig och privat verksamhet.

Andersson & Erlingsson: Att lagen implementeras på olika sätt mellan den offentliga och privata sektorn, trots att de innefattas under samma paragrafer, visar på oklarheter i regelverket, Andersson och Erlingssons femte punkt blir därmed återigen relevant.

P₈: Lagstiftningen förbiser viss typ av verksamhet.

Andersson & Erlingsson: Här upplever vi en problematik likt den i **P₅**. Återigen kan Andersson och Erlingssons första punkt anknytas, en verksamhet som inte omfattas av korruptionsansvar i lagens mening skapar givetvis möjligheter, frestelsestrukturer, för individer att lockas utöva korrupt beteende och förskansa sig olika resurser. Andra och fjärde punkten får också relevans. Korrupt beteende kan här anses vara förenat med möjligheten till stor avkastning. Avsaknaden av straffansvar gör även detta att frestelsestrukturen ökar.

Bergh: Bristen på formella sanktionsmekanismer i en viss verksamhet ger stöd till Berghs lärdomar om de informella sanktionsmekanismernas, normernas, betydelse för att motverka egoistiskt, och därmed korrupt, beteende. I detta fall har inte lagstiftningen någon möjlighet att motverka korruption.

C₁: Det är osäkert om en reviderad mutlagstiftning leder till minskad korruption.

Bergh: I detta argument framförs här osäkerheten över en reviderad lags betydelse för att motverka korrupt beteende. Detta stärker Berghs teori att informella sanktionsmekanismer krävs för att upprätthålla grupployalitet i samhället oavsett hur väl de formella sanktionsmekanismerna är utformade. Enligt Berghs teori krävs därmed att starka prosociala normer råder för att lagstiftningen i sig ska kunna motverka korrupt beteende.

5.3 Slutsatser

Hur väl besvarar då appliceringen av teorierna vår andra frågeställning: kan brister i mutlagstiftningen orsaka korrupt beteende?

Våra teoretiska utgångspunkter visar att mutlagstiftningen kan uppfylla ett visst syfte i arbetet med att motverka korrupt beteende. Samtidigt kan inte mutlagstiftningen ensamt motverka dessa problem. Andersson och Erlingssons teori visar exempelvis på att en dåligt utformad mutlagstiftning kan öka frestelsestrukturer och påverka människors rationella handlande. Framförallt deras femte punkt angående betydelsen av okända och oklara regelsystem är applicerbar för att förstå hur mutlagstiftningen kan motverka korrupt beteende. Bristerna i den svenska mutlagstiftningen visar på vikten av tydliga regelsystem. Saknas tydlighet

i lagen blir det oklart för vad som utgör ett korruptionsbrott samt när någon kan åtalas för detsamma, detta kan inte anses korruptionshämmande.

Brister mutlagstiftningen i stor grad blir det svårt att döma någon för mut- eller bestickningsbrott. Detta kan kopplas till Andersson och Erlingssons andra punkt. Avkastningen för korrupt beteende kan bli högre och därmed kan brister i mutlagstiftningen även här orsaka korrupt beteende. Problematiken med att alla typer av verksamheter inte omfattas av korruptionsansvar innebär att individer kan ägna sig åt korrupt beteende utan att omfattas av straffansvar. Den institutionella omgivningen kan här anses, likt Andersson och Erlingssons första punkt, skapa möjligheter för individer att inom dessa verksamheter tillskansa sig resurser genom att agera korrupt eftersom de inte omfattas av något formellt straffansvar. Mutlagstiftningen brister här även utifrån Andersson och Erlingssons fjärde punkt. När straffen är låga, eller som i detta fall delvis frånvarande, skapar det en frestelsestruktur vilket gynnar korrupt beteende.

Att en väl utformad lagstiftning i sig inte motverkar korrupt beteende visar dock Berghs teori. En tydlig lagstiftning kan bidra men det finns ett antal andra faktorer som också måste uppfyllas. Berghs lärdomar, om att grupplojalt beteende måste upprätthållas för att egoistiskt beteende ska motverkas, visar betydelsen av såväl formella som informella sanktioner. Brister i mutlagstiftningen kan orsaka att det grupplojala beteendet missgynnas eftersom egoistiskt beteende inte straffas i den grad som är önskvärt och därmed riskerar korrupt beteende att öka.

Berghs lärdomar säger dock att det korrupta beteendet inte nödvändigtvis behöver öka på grund av brister i formella sanktionssystem. Det första steget för att främja grupplojalt beteende är att etablera starka prosociala normer i samhället, vilka säger att egoistiskt beteende ska bestraffas. Brister i mutlagstiftningen behöver därmed inte nödvändigtvis öka korrupt beteende. Är de prosociala normerna tillräckligt starka kommer korrupt beteende ändå att motverkas på ett informellt plan, oberoende av det formella.

Utifrån dessa slutsatser kan vi därmed finna tydliga indikatorer på att brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende. Revidering av lagen kan därmed tyckas nödvändig. Detta behöver dock inte betyda att lagstiftningen i sig kan motverka problemen. En förutsättning är att sociala normer erkänner legitimiteten hos lagstiftningen.

6 Avslutande diskussion

Korruption är ett problematiskt område att undersöka. Det kan inte studeras utifrån enbart ett perspektiv, flera faktorer måste tas i beaktning. I vår studie har denna faktor varit mutlagstiftningen. Vi har besvarat våra frågeställningar angående vilka eventuella brister som förs fram i debatten om Sveriges mutlagstiftning, och om brister i mutlagstiftningen kan orsaka korrupt beteende samt presenterat våra slutsatser.

Vår jämförande fallstudie av hur svensk mutlagstiftning förhåller sig till Danmark och Norges motsvarigheter gav intressant kunskap om hur lagstiftningar är utformade och hur de kan skilja sig åt. Att undersöka styrkorna och svagheter i de olika lagtexterna har givit oss ökad förståelse för problematiken kring hur en bra lagtext ska vara utformad. Det krävs en tydlighet som gör att lagstiftningen inte kan missförstås samt att det inte skapas kryphål vilka kan utnyttjas, detta visar på betydelsen av att studera lagtexter för att uppmärksamma brister i dessa.

I vår analys av debatten har det blivit tydligt att det finns ett antal brister i den svenska mutlagstiftningen. Med stöd av våra teorier har vi här förklarat att dessa brister kan orsaka korrupt beteende. Även detta visar på betydelsen av att skapa en tydlig lagstiftning där kryphål och missförstånd elimineras. Lagstiftningen är dock inte den enda faktorn i att motverka korruption vilket bland annat Berghs teori har visat. Vi vill ändå lyfta fram betydelsen av en stark mutlagstiftning, detta krävs för att skapa konsensus om vad korruption och korrupt beteende egentligen är. Att motverka korruption är viktigt för samhället, det bidrar bland annat till att stärka tilliten och legitimiteten för institutioner och förvaltning.

7 Referenser

7.1 Primärmaterial

- BRÅ = Brottsförebyggande rådet, 2007. *Korruptionens struktur i Sverige – ”Den korrupte upphandlaren” och andra fall om mutor, bestickning och maktmissbruk*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Korruptionens+struktur+i+Sverige.Pdf&url=%2Fdynamaster%2Ffile_archive%2F071113%2F3d238dedad7b18e037ea4ecf3b9e4620%2FKorruptionens%255fstrukturer%255fi%255fSverige%255fwebb.pdf Hämtdatum: 2011-03-30.
- IMM = Institutet Mot Mutor, 2006. *En kritisk analys av den svenska mutlagstiftningen*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sccinstitute.se/file_archive/8/8806/imm_rapport_hela.pdf Hämtdatum: 2011-04-06.
- Lovdata = Lovdatas webbplats. LOV 1902-05-22 nr 10: Almindelig borgerlig Straffelov. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://websir.lovdata.no/cgi-lex/wiftzok?bas=nl&emne1=korupsjon&sok=fast> Hämtdatum: 2011-05-06.
- SFS 1962:700. Om brott mot allmän verksamhet m.m.; Om tjänstefel m.m.
- SOU 2010:38 *Mutbrott*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/14/75/24/fd7713d0.pdf> Hämtdatum: 2011-04-06.
- Thomson Reuters = Thomson Reuters webbplats. Lovbekendtgørelse 2010-10-26 nr. 1235. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://jura.thomsonreuters.dk/app/document?srguid=ia744d04f000001300c97d4c7a7328b68&docguid=i9FCC118F198E0738E040DF0A17651134> Hämtdatum: 2011-05-06.

7.2 Sekundärmaterial

- Andersson, Staffan (red.) – Andreas Bergh (red.), Gissur Ó Erlingsson (red.) – Mats Sjölin (red.), 2010. *Korruption, Maktmissbruk och Legitimitet*. Stockholm: Norstedts.
- Bergström, Göran – Kristina Boréus (red.), 2005. *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Björnsson, Gunnar – Ulrik Kihlbom – Anders Ullholm, 2009. *Argumentationsanalys – Färdigheter för kritiskt tänkande*. Stockholm: Natur & Kultur.

- Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henrik Oscarsson – Lena Wängnerud, 2007. *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Johnston, Michael, 2005. *Syndromes of Corruption – Wealth, Power, and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stockholms Handelskammare = Stockholms Handelskammare webbplats.
[Elektronisk] Tillgänglig: <http://chamber.se/?id=25502>
Hämtdatum: 2011-05-12
- Transparency International 1 = Transparency International Sveriges webbplats.
[Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.transparency-se.org/Korruption.html>
Hämtdatum: 2011-05-04.
- Transparency International 2 = Transparency Internationals webbplats.
[Elektronisk] Tillgänglig: http://www.transparency.org/about_us Hämtdatum: 2011-05-04.
- Transparency International 3 = Transparency Internationals webbplats.
[Elektronisk] Tillgänglig: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail Hämtdatum: 2011-05-04.
- Transparency International 4 = Transparency Internationals webbplats.
[Elektronisk] Tillgänglig: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results Hämtdatum: 2011-05-04.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 – Svensk lagstiftning

17 kap. 7 § brottsbalken

Den som till arbetstagare eller annan som avses i 20 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för *bestickning* till böter eller fängelse i högst två år. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

17 kap. 17 § brottsbalken

I vissa fall av bestickning får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren till den som utsatts för bestickningen eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detta gäller om bestickning skett i förhållande till någon som

1. inte är arbetstagare hos staten eller hos kommun,
2. inte omfattas av 20 kap. 2 § andra stycket 1-4, 8 eller 9 och
3. inte är främmande stats minister eller ledamot av främmande statslagstiftande församling.

20 kap. 2 § brottsbalken

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma ska gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare ska också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting eller kommunalförbund,
2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet,
5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan
  - a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,
  - b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,
  - c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller
  - d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c,
6. främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 1,

7. någon som, utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts, utövar främmande stats myndighet eller utländskt skiljemannauppdrag,
8. ledamot av kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, och
9. domare eller annan funktionär i internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.

20 kap. 5 § brottsbalken

Åklagare får, utan hinder av vad som annars är föreskrivet, åtala brott varigenom arbetstagare hos staten eller hos kommun eller annan som avses i 2 § andra stycket 1-4 har åsidosatt vad som åligger honom i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Utän hinder av bestämmelserna i första stycket ska dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och
2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är stadgat endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket. Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 8 eller 9 och inte är främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

(SFS 1962:700)

8.2 Bilaga 2 – Dansk lagstiftning

14 kap. § 122. Forbrydelser mod den offentlige myndighed m.v.

Den, som uberettiget yder, lover eller tilbyder nogen, der virker i dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv, gave eller anden fordel for at formå den pågældende til at gøre eller undlade noget i tjenesten, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

16 kap. § 144. Forbrydelser i offentlig tjenstene eller hverv m.v.

Den, der i udøvelse af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv uberettiget modtager, fordrer eller lader sig tilsige en gave eller anden fordel, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

16 kap. § 145. Forbrydelser i offentlig tjenstene eller hverv m.v.

Kræver eller modtager nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, for privat vindings skyld kendelse for tjenstehandling, skat eller afgift, der ikke skyldes, straffes han med bøde eller fængsel indtil 6 år. Beholder han for privat vindings skyld sådan i god tro oppebåren ydelse efter at være blevet opmærksom på fejlen, straffes han med bøde eller fængsel indtil 2 år.

28 kap. § 299. Formueforbrydelser

Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 280 foreligger,

1) i et formueanliggende, som det påhviler ham at varetage for en anden, ved tilsidesættelse af sin pligt påfører denne et betydeligt formuetab, som ikke erstattes inden dom i første instans,

2) ved varetagelse af en andens formueanliggender for sig selv eller andre på pligtstridig måde modtager, fordrer eller lader sig tilsige gave eller anden fordel, såvel som den, der yder, lover eller tilbyder en sådan gave eller anden fordel.

(Thomson Reuters)

8.3 Bilaga 3 – Norsk lagstiftning

26. kapittel. Bedrageri, utroskap og korrupsjon.

§ 276a. For korrupsjon straffes den som for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag. Med stilling, verv eller oppdrag i første ledd menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet. Straffen for korrupsjon er bøter eller fengsel inntil 3 år. Medvirkning straffes på samme måte.

§ 276b. Grov korrupsjon straffes med fengsel inntil 10 år. Medvirkning straffes på samme måte. Ved avgjørelsen av om korrupsjonen er grov skal det blant annet legges vekt på om handlingen er forøvd av eller overfor en offentlig tjenestemann eller noen annen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling, verv eller oppdrag, om den har gitt betydelig økonomisk fordel, om det forelå risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art, eller om det er registrert uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap.

§ 280. Offentlig påtale etter §§ 270, 271, 275, 276 og 277 finner ikke sted uten fornærmedes begjæring når forbrytelsen er forøvd mot noen av den skyldiges nærmeste, medmindre det kreves av almene hensyn.

§ 264. tredje ledd finner dog tilsvarende anvendelse.

De forbrytelser som er nevnt i §§ 270, 275 og 277 påtales ikke i noe tilfelle uten fornærmedes begjæring, medmindre den skyldige ved misbruk av almenhetens tillit eller lettroenhet har gjort seg skyldig i forbrytelser mot flere personer eller for øvrig almene hensyn krever påtale.

Forbrytelser mot § 278 første ledd påtales ikke av det offentlige medmindre det begjæres av fornærmede og finnes påkrevd av almene hensyn.

Forbrytelser mot § 278 annet ledd påtales ikke av det offentlige uten fornærmedes begjæring.

(Lovdata)